

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Petra Hrabcová

Česká lékařská komora

Bakalářská práce

Olomouc 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Česká lékařská komora vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. 2. 2011

Poděkování:

Děkuji JUDr. Lucii Madleňákové (vedoucí práce) za odborné vedení, doporučení potřebné literatury, podnětné návrhy, cenné rady a připomínky.

OBSAH

Úvod	5
1 Vymezení základních pojmů	7
1.1 Veřejná správa	7
1.1.1 Státní správa.....	7
1.1.2 Samospráva.....	8
2 Vymezení pojmu profesní samospráva	10
3 Historická pojednání o profesních komorách.....	12
4 Česká lékařská komora	16
4.1 Členství	17
4.2 Organizační struktura České lékařské komory	18
4.2.1 Orgány České lékařské komory	18
4.2.2 Okresní sdružení	20
5 Statutární předpisy České lékařské komory	21
6 Závazná stanoviska a doporučení představenstva	28
7 Problémy a návrhy jejich řešení	31
7.1 Platy lékařů	32
7.2 Postgraduální studium.....	32
7.3 Stanovení standardů.....	33
7.4 Úhradová vyhláška	34
7.5 Korupce ve zdravotnictví.....	34
7.6 Povinné členství.....	35
Závěr.....	37
Bibliografie.....	38
Anotace.....	42

ÚVOD

Pro vypracování bakalářské práce jsem zvolila téma Česká lékařská komora. Cílem bakalářské práce je zmapování poslání, úkolů, práv a povinností České lékařské komory v oblasti veřejného práva.

V demokratickém politickém systému se politického dění zúčastňují mimo politických stran také osoby sdružené do různých zájmových skupin - korporací. Základem vzniku těchto zájmových korporací je společný zájem. Zde jde o odbory, menšinové zájmové korporace, různé typy lobbistických skupin apod. Tyto skupiny se politického dění zúčastňují nepřímou a tím se liší od politických stran. „Právnícké osoby se rozlišují na soukromoprávní a veřejnoprávní. Soukromoprávními jsou především korporace, tj. právnícké osoby s tzv. osobním substrátem. Korporace je sdružení osob fyzických, popř. i právníckých, které je samo právníckou osobou odlišnou od osob, které ji tvoří (obchodní společnosti, družstva, politické strany, občanská sdružení, státní podniky, zaměstnanecké zdravotní pojišťovny). Nadace a fondy jsou pak tvořeny hmotným substrátem. Vydělenému a účelově vázanému majetku je propůjčena právní subjektivita. Soukromoprávní nadace a nadační fondy jsou takové majetkové soubory, které slouží pro dosahování obecněprospěšných cílů, zejména pak k rozvoji duchovních hodnot, ochraně lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, rozvoji vědy apod.“¹

Nejčastějším případem soukromoprávního sdružování je zakládání korporací za účelem zisku. Soukromoprávní právnícké osoby však mohou uspokojovat i potřeby v mnoha dalších zájmových činnostech včetně náboženských, kde zisk není základem jejich činnosti. Pro jejich právní vznik je nutná registrace (evidence).

Veřejnoprávní právnícké osoby jsou korporace, které vyvíjejí svou působnost v oblasti veřejného práva a jsou zřízeny přímo zákonem. Pro jejich vznik tedy není potřeba žádného právního úkonu. Jsou to především územní samosprávné celky - kraje a obce, ale také veřejné vysoké školy (Univerzita Karlova, Univerzita Palackého), profesní komory (lékařská, stomatologická, lékárnická, advokátní, notářská, exekutorská), veřejnoprávní média (Česká televize, Česká tisková kancelář, Český rozhlas), Všeobecná zdravotní pojišťovna atd.

Má práce se zabývá veřejnoprávní korporací a to profesní komorou, konkrétně Českou lékařskou komorou.

V první fázi mé práce jsem navštívila Okresní sdružení České lékařské komory v místě mého bydliště a požádala o informace, které bych potřebovala pro vypracování mé

¹ KUBŮ, Lubomír a kol., *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007, str. 105.

bakalářské práce. Zde jsem byla odkázána na oficiální webové stránky České lékařské komory, kde jsou údajně všechny dostupné materiály k této problematice. Literatura týkající se konkrétně České lékařské komory není k dispozici, veškerá dostupná literatura se týká pouze profesních komor obecně. Také jsem zjistila, že se tímto tématem odborné práce zabývají pouze okrajově. Většinu údajů jsem tedy získala z literatury zabývající se správním právem, historií profesních komor, z konkrétních zákonů, webových stránek České lékařské komory a časopisu TEMPUS MEDICORUM.

V první kapitole bakalářské práce vymezují základní pojmy spojené se správou jako takovou, tj. pojmy jako veřejná správa, a její dělení na státní správu a samosprávu. Ve druhé kapitole vymezují pojem profesní samosprávy, objasňují účel a základy jejího zřízení. V následující kapitole se zabývám historií profesních komor, zvláště pak profesních komor lékařských. Poněvadž zárukou zajištění práva občanů na ochranu zdraví zakotvenou v Ústavě České republiky jsou kvalitní zákony a k prosazování zájmů svých členů využívá Česká lékařská komora možnost účasti na legislativním procesu, věnuji legislativě více prostoru. Legislativou České lékařské komory se proto zabývá čtvrtá, pátá a šestá kapitola. Čtvrtá kapitola se zabývá právním základem jejího vzniku, členstvím a její dvoustupňovou organizační strukturou. Obsahem páté kapitoly jsou stavovské předpisy. V této kapitole vyjasňuji účel stavovských předpisů a u každého předpisu uvádím jeho obsah. V šesté kapitole zmiňuji závazná stanoviska a doporučení představenstva. Sedmá kapitola je věnována současným problémům ve zdravotnictví, a to problému spojenému s odměňováním lékařů, postgraduálním studiem, navrhovanými změnami zákonů, povinným členstvím a korupcí. Na závěr bakalářské práce je pak provedeno celkové shrnutí.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Veřejná správa

„Správa společnosti, správa státu jako celku i jeho jednotlivých územních jednotek, jako složek územní organizace státu, tzn., správa veřejných záležitostí ve společnosti zorganizované ve stát, je projevem realizace výkonné moci ve státě, a to včetně specifického postavení tzv. veřejnoprávní samosprávné moci, přičemž se tato správa souhrnně označuje pojmem veřejná správa.“²

Veřejná správa disponuje tzv. veřejnou mocí, kterou je nadán především stát a dále příslušné další nestátní subjekty, kterým stát část této veřejné moci z vlastní vůle svěřuje.

Na veřejnou správu lze pohlížet ze dvou hledisek. Prvním je veřejná správa v organizačním (institucionálním, formálním) pojetí, která ztělesňuje orgány, instituce a jejich systém. Vedle toho potom lze na veřejnou správu nahlížet v tzv. funkčním pojetí, kdy si pod tímto pojmem představujeme praktický výkon veřejné správy.

Veřejná správa je založena na existenci veřejného zájmu. Veřejný zájem je jeden z atributů veřejné správy. Bývá někdy nazýván obecně prospěšným zájmem (tedy nikoliv soukromým), jehož nositelem je blíže neurčený počet společenství osob. Přičemž vycházíme z toho, že zájem veřejný převažuje nad zájmem soukromým. Tyto zájmy nesmějí být v rozporu s platnými právními předpisy.

Protipólem veřejné správě je správa soukromá, kde naopak převažuje zájem soukromý (zájem jednotlivce).

Veřejnou správu dále můžeme dělit na státní správu a samosprávu.

1.1.1 Státní správa

„Státní správa je veřejnou správou uskutečňovanou státem, přičemž v každé společnosti zorganizované ve stát je státní správa nezastupitelnou součástí veřejné správy. V tomto smyslu je státní správa také základem, jádrem veřejné správy. Je odvozována od samotné podstaty, postavení a poslání státu, od podstaty a způsobů realizace státní moci. Svým charakterem je státní správa zvláštním druhem společenského řízení, uskutečňovaného státem.“³ Vykonavatelé státní správy jsou správní úřady. „Správním úřadem jsou ministerstva, ústřední správní úřady a ostatní správní úřady (orgány státní správy), jestliže jsou zřízeny

² PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2007. 48 s.

³ Tamtéž, 59 s.

zvláštními zákony, jsou těmito zákony výslovně označeny jako ministerstva nebo správní úřady anebo orgány státní správy a vykonávají na základě těchto zákonů státní správu.“⁴

Státní správu lze dělit na státní správu přímou, která je realizována výhradně orgány státu nebo správními úřady jako organizačními složkami státu bez právní subjektivity a státní správu nepřímou, jejíž výkon je zákonem delegován v přenesené (propůjčené) působnosti na územní samosprávné celky nebo jiné fyzické a právnické osoby v souladu se zákonem.

Mezi charakteristické znaky státní správy můžeme zařadit především zákonem omezenou autonomii v rozhodování a nařizovací činnosti, existenci hierarchické struktury se subordinačními vztahy, monokratický způsob rozhodování a v neposlední řadě také jmenovací princip při ustavování orgánů státní správy.⁵

1.1.2 Samospráva

Svůj původ má současná moderní samospráva v samosprávě středověkých měst a středověkém cechovním zřízení. K jejímu kvalifikovanějšímu postžení a vyjádření, a to zejména pokud jde o samosprávu územní, došlo až v období demokratického právního státu.

Samospráva je veřejnou správou uskutečňovanou jinými veřejnoprávními subjekty než státem. Veřejnoprávními subjekty jsou tzv. veřejnoprávní korporace. Veřejnoprávní korporace jsou subjekty korporativního charakteru. Rozlišujeme tři typy samosprávy - územní, profesní a jinou (školskou). Územní samosprávu vykonávají orgány územně samosprávných celků, tedy základních - obcí (zastupitelstvo, rada, starosta a obecní úřad) a vyšších - krajů (zastupitelstvo, rada, hejtman, zvláštní orgány kraje a krajský úřad). Profesní neboli zájmovou samosprávu vykonávají subjekty korporativního charakteru, čili profesní komory.

Subjekty, které jsou nadány samosprávou, jsou určeny zákonem. Rozdíl mezi územní a zájmovou samosprávou spočívá v základním principu, na kterém jsou postaveny. Rozdíl je nejvýraznější v jejich organizaci. Územní samospráva je vybudována na územním principu, všeobecně zaměřeným a profesní (zájmová) samospráva na principu osobním, speciálně zaměřeným.

Samospráva nemá mocenský charakter, vztah mezi veřejnoprávními korporacemi je rovnocenný (partnerský), dále disponuje normotvornou pravomocí (obecně závazné vyhlášky obcí a krajů) a je determinována zákony, kdy nemůže jít nad rámec zákona. Mezi základní

⁴ §3 zákona č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a odměňování... (služební zákon).

⁵ PRŮCHA, Petr. *Správní právo, Obecná část. 7.* vydání. Brno: Doplněk, 2007, s. 59-64.

principy, které odlišují samosprávu od státní správy, patří princip kolegiátní a také princip volební.

2 Vymezení pojmu profesní samospráva

Mezi specifické rysy, které odlišují zájmovou samosprávu od samosprávy územní, patří určitá exkluzivita osobního substrátu zájmové korporace, automatický vznik členství (dokonce proti vůli osoby), pro získání členství jsou nutné některé další předpoklady než jenom státní občanství, jak je tomu u územní samosprávy. „Relevantní odchylnost dále spočívá ve vázanosti členů komory nejen právními předpisy činnosti komory upravujícími, ale také vnitřními předpisy korporace, tzv. stavovskými předpisy. Dalším významným diferenčním znakem se jeví existence dohledu (kontroly) orgánů komory nad kvalitou výkonu povolání, s čímž souvisí i možnost kárného potrestání za porušení právních, příp. i stavovských předpisů. V neposlední řadě lze odlišnost spatřovat v povinnosti členů zájmové korporace platit pravidelně příspěvky, nezřídka nikoli v zanedbatelné výši.“⁶

Samospráva vysokých škol je součástí zájmové samosprávy, která je dále reprezentována profesními komorami s povinným členstvím a komorami s nepovinným členstvím. Zájmová samospráva bývá někdy v literatuře označována negativním vymezením jako samospráva ostatní (neúzemní).⁷ Pro zájmovou samosprávu jsou charakteristické následující základy.⁸

Zákonný základ jejího zřízení. Subjekty zájmové samosprávy jsou zřízeny přímo zákonem jako veřejnoprávní korporace. Výjimkou jsou soukromé vysoké školy, které jsou zřízeny na základě zákona soukromou iniciativou, ovšem s nutností státního souhlasu.

Právní základ. Subjekt veřejné samosprávy má vždy právní subjektivitu. Vedle právní subjektivity je významnou složkou právního základu možnost regulovat svými předpisy chování subjektů podrobených zájmové samosprávě.

Ekonomický základ. Každá zájmová samospráva má vlastní majetek a vlastní hospodaření. Základním zdrojem příjmů jsou příspěvky členů s výjimkou vysokých škol, kde jsou příjmem platby za studium, ať již od státu nebo od samotných studentů.

Osobní základ. Zájmová samospráva jako prvek veřejné správy se vztahuje vždy k osobám, a to především k fyzickým osobám.

Profesní sdružení je nezávislé, zpravidla neziskové, sdružení (organizace) příslušníků nějaké profese, které má za cíl sledovat a zastupovat společné profesní, ekonomické a kulturní zájmy dané profese, a které není odborovou organizací. Pro profesní sdružení se někdy

⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI, 2009, s. 314-315.

⁷ Např. Sládeček, V. *O (neúzemní) samosprávě*. In Jirásková, V., Suchánek, R. Pocta Prof. JUDr. Václavu Pavlíčkovi, CSc. k 70. narozeninám. Praha: Linde Praha, a.s., 2004.

⁸ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 339-340.

používá označení komora. Komory jako právnické osoby jsou samosprávnými organizacemi, jsou to stavovské a nepolitické organizace. Obvykle se zakládají za účelem podpory zájmů členů dané profese, poskytování výměny informací mezi členy anebo vydávání periodika ve vztahu k příslušnému oboru. U některých profesí je povinné členství (např. Česká lékařská komora). V takových případech je profesní sdružení buď založeno přímo zákonem, nebo zákon existenci sdružení předpokládá. Zákonem může být založeno i profesní sdružení bez povinného členství (např. Agrární komora České republiky).

V současnosti existují v České republice tyto profesní komory: Advokátní komora⁹, Notářská komora¹⁰, Exekutorská komora¹¹, Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora, Česká lékárnická komora¹², Komora veterinárních lékařů¹³, Komora daňových poradců¹⁴, Komora patentovaných zástupců¹⁵, Komora architektů¹⁶, Komora auditorů¹⁷, Komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, Hospodářská komora a Agrární komora¹⁸.

V samotném zdravotnictví jsou tedy zákonem zřízeny tři veřejnoprávní korporace. Jsou to Česká lékařská komora, Česká lékárnická komora a Česká stomatologická komora.

⁹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Zákon č. 237/1991 Sb., o patentových zástupcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Zákon č. 254/2000 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Zákon č. 301/1992 Sb. o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

3 Historická pojednání o profesních komorách

Za předchůdce profesních komor (sdružení) by se daly považovat cechy. Cechy vznikaly během 13. - 15. století ve středověkých městech, později v 16. - 17. století začaly tyto cechy vznikat i v menších městech. „Cechy byly středověká a raně novověká řemeslnická sdružení, která hájila práva a zájmy svých členů, dohlížela na jakost a cenu výrobků, na výchovu učedníků a skládání mistrovských zkoušek.“¹⁹ Cechy také plnily funkci reprezentativní, náboženskou a sociální. V čele cechu stál představený, který byl volen.

Cechy dále například nedovolovaly provozování řemesla někomu, kdo nebyl jejich členem. Nečlenové cechu prakticky nemohli vykonávat své řemeslo. Ukládání pokut plynulo z městských výsad. Poplatky za zkoušky, vstup nových členů, pravidelné roční příspěvky a peníze vybrané na pokutách plynuly do tzv. „cechovní pokladny“. V cechu byli řemeslníci sdružováni podle jednotlivých oborů, také často docházelo ke spojování více řemesel do jednoho cechu. Zachovalé cechovní regule²⁰ obsahovaly například podmínky pro přijetí zájemců do cechů.

Cechovní pravidla (regule) však začala být později porušována a to především z důvodu nemožnosti konkurence a složitosti systému. Cechy později bránily i technickému rozvoji, proto byly rušeny a to zejména v polovině 18. století a později pak především v 19. století. O moderním pojetí stavovské samosprávy se dá hovořit teprve se vznikem lékařských spolků až od 19. století, hlavně proto, že na univerzitách graduovaných lékařů bylo málo a ti navíc žili od sebe velmi vzdáleni nebo putovali z místa na místo, takže nebylo ani možné, aby zakládali stálější společenství podle své profese. V léčitelské spolky se nemohli sdružovat tím méně církevní léčitelé v kláštorech, ve světských řádech, pečovatelských společenstvích, zejména tzv. třetích řádech a ve špitálních bratrstvech, sdružujících Křižovníky, Johanity, Templáře, členy řádu Sv. Ducha. A tak se středověké i novověké zdravotnictví v Evropě plnilo hlavně léčícími profesionály.

Za lékařské spolky nelze považovat skupiny řemeslných léčitelů, zakládajících ve městech své řemeslné cechy (gildy, hanzy nebo bratrství). Z nich můžeme uvádět např. cechy lazebníků, barbířů, ranhojičů, apotékářů, bab pupkořezných a snad i nunvářů. Léčící lázeňští jsou např. v Praze uváděni již od 11. - 12. století. Už od doby lucemburské zabezpečovaly zaměstnanci městských lázní nejen požadavky očisty, ale i ošetřování ran a pouštění krve,

¹⁹ JANÁČEK, Josef. *České dějiny I. Doba předbělohorská. Kniha I, díl I.* 1. vydání. Praha: Academia, 1968. 70 s.

²⁰ Řehole (z latinského regula pravidlo) je písemně formulovaný souhrn pravidel, jimiž se řídí činnost řádu a jeho členů.

jako tehdejšího nejčastějšího typu léčby. Tím méně mohli se sdružovat v nějaké spolky laičtí léčitelé, jako byli např. i velkými majetky odměňovaní nápravníci. Za spolky nemůžeme v těch dobách považovat malá a měnlivá sdružení lékařů pečujících o vládce jako např. královští lékaři. Málo dokladů z historie máme o existenci lékařských spolků vznikajících kolem některých lékařských škol. První takovou školou snad v Evropě byla lékařská škola v Salerně. O prvních lékařských spolecích můžeme teoreticky uvažovat až na univerzitách, byť v první fázi jejich zakládání šlo v podstatě také o společenství podobná cechovním. Na pražské univerzitě, jejíž medicínská fakulta byla uvedena v chod jako poslední, není však až do roku 1460 po nějakém lékařském spolku v dnešním pojetí ani stopy. Teprve asi v 16. Století vzniká v Praze Sbor doktorů pražské lékařské fakulty²¹, jemuž se někdy přisuzuje charakter lékařského spolku. Od r. 1812 existovala podobná organizace chirurgických zdravotnických pracovníků, ať už šlo o ranhojiče, ranlékaře, magistry a mistry chirurgie, kteří byli sdruženi v krajských grémiích. Ani grémia nebyla spolkem a měla jen pobočnou spolkovou souručenství s činnostmi podpůrných fondů.²²

Základ moderního pojetí stavovské samosprávy byl na našem území položen v osmdesátých letech 19. století.

Teprve za dlouho, kdy se v r. 1905 šířila nespokojenost s vědeckou činností Spolku českých lékařů v Praze, bylo z podnětu prof. Antonína Velicha uvažováno o založení České společnosti pro pěstování věd lékařských. Z projektu však sešlo. U nás se muselo rakousko-uherské mocnářství napřed vypořádat s revolučními myšlenkami francouzské revoluce. Už 15. března 1848 se usneslo pražské studentstvo na petici, v níž nejsilněji zaznívala rovnoprávnost jazyková. To vedlo k ustavení dvanácti studentských českých i německých spolků. Z nich se vztahem k medicíně jmenujeme alespoň Spolek českých mediků (1868) a Klub přírodovědecký (1869).

Teprve když se v 19. století do popředí lékařského života v rakouských zemích dostaly stavovské potíže, došlo k zakládání lékařských spolků i v Čechách. Důvodem byly zvyšující se počty lékařů a z nich plynoucí problémy vzájemné konkurence, problémy úhrady za léčení, která byla stanovována dle volné úvahy nemocných nebo podle odměňování za výkon, rozpory mezi odměňováním lékařů a ranlékařů, podbízění při stanovování honorářů za léčbu,

²¹ Sbor doktorů pražské lékařské fakulty vyplýval z pojetí společenství učitelů a společenství všech graduovaných absolventů univerzity.

²² Doc. MUDr. Přemysl Paichl - přednáška na vědecké konferenci LF UK v Plzni dne 8. října 1998, věnované 650 výročí LF UK v Praze.

zejména v oblasti nemocenského a úrazového pojištění a jiné potíže, související s dalšími reformami veřejného zdravotnictví, s fušérstvím a s prohřešky proti cti a morálce zdravotníků.

Spolek českých lékařů byl ustanoven dne 16. července 1862 na valné hromadě. Hlavním úkolem spolku bylo vzájemné vzbuzování a oživování vědecké činnosti a pěstování vědy lékařské vůbec. Tento spolek jako první také dále zformuloval českou lékařskou terminologii a také vytvořil čtrnáctideník, který však nebyl dobře přivítán veřejností. Prvním předsedou tohoto spolku byl všemi hlasy zvolen Jan Evangelista Purkyně (1862-1869), který se spolupodílel na jeho založení.

Teprve české národní probuzení vyvolalo v 19. století zakládání mnoha desítek nejrůznějších českých spolků. Teprve v roce 1881 došlo k otevření české univerzity v Praze a v roce 1882 ke zřízení české lékařské fakulty v Praze.²³

Pro nesourodost a roztržitost jednotlivých spolků měla být vytvořena vrcholná dobrovolná stavovská organizace. Vlastní návrh na české spolkové lékařské ústředí podala až 23. ledna 1888 stavovská komise Spolku českých lékařů v Praze. Hlavní důraz přitom byl už tehdy kladen na vytvoření přijatelných vztahů mezi lékaři a pacienty v rodícím se systému nemocenský pokladen a nemocenských pojišťoven. Ustavující valná hromada Ústřední jednoty se konala v Praze roku 1888. Měly 24 paragrafů a byly formulovány na základě župní organizace. Župu tvořili lékaři určitého obvodu, nejméně jednoho politického okresu. V čele ústřední jednoty stál desetičlenný užší výbor v čele se starostou. Širší výbor tvořil užší výbor a delegáti jednotlivých žup. V roce 1894 bylo vytvořeno již 17 žup.

V roce 1893 byl název Ústřední jednoty změněn na Ústřední jednotu českých lékařů v království Českém, markrabství Moravském a vévodství Slezském a po vzniku byl název změněn na Ústřední jednotu Československých lékařů. Měnily se i priority činnosti Jednoty i jejích jednotlivých částí. ÚJČL zanikla v roce 1949 likvidací ze strany Ústředního akčního výboru Národní fronty.

Napřed se ustavily lékařské komory na Moravě a ve Slezsku. V českých zemích došlo v roce 1894 výnosem rakouského ministerstva vnitra k rozdělení lékařské komory na dvě národnostní sekce (českou a německou). Česká lékařská komora byla ustavena dnem 26. ledna 1895 a jejím prvním předsedou se stal Josef Ostrčil. Lékařská komora pro zemi Moravskoslezskou sídlila v Brně. Do komory musel povinně vstoupit každý lékař nebo ranlékař, oprávněný k výkonu lékařské praxe. Komory podléhaly zemským zdravotnickým správám. Za protektorátu došlo ke zrušení zastupitelstva lékařských komor a komorní rady a

²³ Iniciátorem založení lékařských spolků a společností byl Dr. Bohumil Eiselt.

místo nich byl ustanoven nový nejvyšší stavovský lékařský orgán, tedy Ústřední lékařská rada. Hlavním úkolem Ústřední lékařské rady bylo vést evidenci o vhodných pracovních místech a přidělovat lékařům pracovní úkoly. Předsedou zemské zdravotní rady se stal MUDr. Prokop Kosina.

Do nástupu komunismu se vývoj profesních komor na našem území odehrával kontinuálně s vývojem evropským. Středověký cechovní systém tedy zanikl a dohled nad výkonem jednotlivých profesí na sebe převzal stát. Ovšem v určitých oborech (svobodná povolání), mezi která patřila zejména povolání lékařská a právní (především advokacie), nebylo pro stát výhodné, aby státní správu vykonával přímo.²⁴

Od počátku 19. století do konce dvacátého století docházelo k oklešťování či rušení profesních komor. Vliv na to měla míra autonomie ve správě tzv. svobodných povolání. Míra autonomie narůstala vždy s demokratizací státu a naopak se dostávala do útlumu, či byla zcela potlačena v obdobích, kdy demokratizace byla potlačována, či zcela potlačena (absolutismy, německá okupace).

²⁴ JUDr. Jiří Nykodým, soudce Ústavního soudu České republiky; příspěvek z odborného semináře dne 3. 4. 2008 v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Dostupné na http://www.lkcr.cz/document3.php?param=dokumenty_file,DOKUMENTY_FILE_ID,,TYPE,NAME,DATE_AKT&id=79957.

4 Česká lékařská komora

Česká lékařská komora byla zřízena zákonem č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.²⁵ Tento zákon byl již čtyřikrát novelizován (160/1992 Sb., 285/2002 Sb., 111/2007 Sb. a 189/2008 Sb.).

Česká lékařská komora je jednou z mnoha veřejnoprávních komor v České republice, která vykonává profesní samosprávu v rámci veřejné správy. Tato komora je organizací, která sdružuje české lékaře na území České republiky. Je právnickou osobou a je nadána právní subjektivitou. Jejím sídlem je Olomouc. Veškerá činnost České lékařské komory je prioritně zaměřena na ochranu zdraví a života pacientů. Z tohoto pohledu jsou komoře zákonem stanoveny povinnosti a práva.

Členství v komoře je založeno na povinném členství, tj. každý lékař či lékařka pro výkon své profese musí být členem této komory.²⁶ Členství je tedy jedním z předpokladů k výkonu profese. Podmínky pro zápis člena do komory stanoví zákon.²⁷

Česká lékařská komora dbá, aby její členové vykonávali své povolání odborně, v souladu s etikou a způsobem stanoveným řádem komory a dále zaručuje odbornost svých členů a potvrzuje splnění podmínek k výkonu lékařského povolání podle zvláštních předpisů. Komora také posuzuje a hájí práva a profesní, sociální a hospodářské zájmy svých členů a dále chrání profesní čest svých členů. Pokud má komora povinnost hájit práva a profesní zájmy lékařů, jde o hájení těch zájmů, které jsou shodné s ochranou pacienta, jako je např. zvyšování odborné kvalifikace.

Člen komory se musí mimo jiné řídit Etickým kodexem České lékařské komory.²⁸ Etický kodex je soubor předpisů, zásadních norem, které určitá společnost v určité době přijímá. Vznikají obzvláště v různých profesích, které kladou na člověka speciální požadavky (u lékařů je to tzv. Hippokratova přísaha). Kodexy stanovují vlastnosti členů skupiny, jejich ctnosti, pravidla chování. Mezi obecné zásady plynoucí z etického kodexu patří péče o zdraví jednotlivce i celé společnosti v souladu se zásadami lidskosti, v duchu úcty ke každému lidskému životu od jeho počátku až do jeho konce, ochrana zdraví a života, mírnění utrpení.

²⁵ Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Pod pojmem lékař a lékařka je nutné chápat lékaře státního zaměstnance, vedoucího lékaře nebo primáře, ambulantního specialisty, praktického lékaře, tak i privátního lékaře a lékařky.

²⁷ Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Celé znění etického kodexu dostupné na

http://www.webtempus.cz/document3.php?param=dokumenty_file,DOKUMENTY_FILE_ID,,TYPE,NAME,DATE_AKT&id=81920.

Lékař má znát zákony a závazné předpisy platné pro výkon povolání a tyto dodržovat. Lékař je dále povinen být za všech okolností ve svých profesionálních rozhodnutích nezávislý a odpovědný. Lékař uznává právo každého člověka na svobodnou volbu lékaře.

Orgány komory tvoří sjezd delegátů (nejvyšší orgán komory), představenstvo komory (řídící a výkonný orgán), čestná rada komory (vykonává disciplinární pravomoc vůči všem členům komory) a revizní komise komory (kontroluje činnost komory a má pravomoc pozastavit výkon rozhodnutí prezidenta, viceprezidenta, okresního shromáždění i představenstva, jsou-li v rozporu s právními předpisy, organizačním řádem a ostatními předpisy komory). Blíže je o jednotlivých orgánech pojednáno dále v textu. Funkce v orgánech České lékařské komory a okresních sdruženích jsou čestné, za jejich výkon je vyplácena náhrada za ztrátu času a náhrada hotových výdajů. Komoru navenek zastupuje prezident. Současným prezidentem České lékařské komory je MUDr. Milan Kubek.²⁹ Prezidenta komory v případě jeho nepřítomnosti a v rozsahu pověření zastupuje viceprezident.

Základním článkem komor jsou okresní sdružení lékařů. Tato sdružení se mohou slučovat a vytvářet společné orgány. Mezi orgány okresního sdružení patří okresní shromáždění členů (nejvyšší orgán okresního sdružení), představenstvo okresního sdružení, čestná rada a revizní komise okresního sdružení. O orgánech okresního sdružení je blíže pojednáno dále v textu. Právo účastnit se okresního shromáždění mají všichni členové komory zapsaní v seznamu vedeném okresním sdružením.

Komory samostatně spravují svůj majetek a hospodaří dle ročního rozpočtu. Příjmy komory tvoří členské příspěvky (povinná dávka stanovená zákonem, příspěvek na činnost), dotace, dary a jiné příjmy. Výnos pokut pak připadá do sociálního fondu komory.

Česká lékařská komora dále vydává časopis TEMPUS MEDICORUM, dostupný jak v tištěné, tak i v elektronické podobě, a to na hlavní stránce České lékařské komory³⁰. Tento časopis je vydáván jako měsíčník. Šéfredaktorem časopisu je prezident České lékařské komory MUDr. Milan Kubek.

4.1 Členství

Jak jsem již zmínila výše, členství v České lékařské komoře je povinné, tj. každý lékař či lékařka pro výkon své profese musí být členem této komory.

²⁹ Dřívějším prezidentem České lékařské komory byl Bohuslav Svoboda (1992-1998) a David Rath (1998-2005).

³⁰ Aktuální a předchozí vydání časopisu jsou dostupná na <[http://www.lkcr.cz/tempus.php?do\[list\]=1](http://www.lkcr.cz/tempus.php?do[list]=1)>.

Podmínky pro zápis člena do komory stanoví zákon (zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů). „Česká lékařská komora zapíše do dvou měsíců od doručení žádosti do seznamu každého, kdo řádně ukončil studium na lékařské fakultě československé univerzity nebo zahraniční univerzity a je oprávněn k výkonu lékařské praxe na území České a Slovenské Federativní Republiky, má plnou způsobilost k právním úkonům a nebyl v průběhu předchozích pěti let vyloučen z České lékařské komory.“³¹

„Každý člen komory má právo volit zástupce do orgánů komory a sám být volen, využívat pomoci komory v oblasti dalšího vzdělávání, využívat právní pomoci komory ve sporech spojených s výkonem lékařského či lékárnického povolání. Každý člen komory má povinnost vykonávat své povolání odborně, v souladu s jeho etikou a způsobem stanoveným zákony, dodržovat organizační, jednací, volební a disciplinární řád komory, řádně platit stanovené příspěvky, oznámit příslušným orgánům komory změny související s výkonem lékařského nebo lékárnického povolání a v případech stanovených komorou uzavřít odpovědnostní pojištění.“³²

„Členství v komoře zaniká úmrtím, ztrátou nebo omezením způsobilosti k právním úkonům, vystoupením z komory nebo vyloučením z komory.“³³

4.2 Organizační struktura České lékařské komory

Podle stavovského předpisu č. 1 (organizační řád)³⁴ je organizační struktura České lékařské komory dvoustupňová. Základním článkem komor jsou okresní sdružení lékařů, jež se mohou slučovat a vytvářet společné orgány. Okresní sdružení jsou autonomními jednotkami bez právní subjektivity. Druhým stupněm organizační struktury je samotná Česká lékařská komora jako celek, jedině ten má právní subjektivitu.

4.2.1 Orgány České lékařské komory

Orgány komory tvoří sjezd delegátů, představenstvo, čestná rada a revizní komise. Sjezd delegátů je nejvyšším orgánem komory. Sjezd delegátů zejména schvaluje, mění a ruší

³¹ §4 zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

³² §9 zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

³³ §8 zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Celé znění stavovského předpisu č. 1 je dostupné na [http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=132&do\[list\]=1&filterCategory.id=9](http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=132&do[list]=1&filterCategory.id=9).

organizační, jednací, volební a disciplinární řád, volí a odvolává představenstvo, prezidenta a viceprezidenta komory, revizní komisi komory a čestnou radu komory, posuzuje činnost představenstva, prezidenta a viceprezidenta komory, činnost revizní komise komory a čestné rady komory, stanoví výši registračního poplatku a členských příspěvků a jejich rozdělování, schvaluje rozpočet komory, schvaluje výši náhrady za ztrátu času spojenou s výkonem funkcí v orgánech komory a zřizuje sociální fond, popřípadě jiné fondy komory.

Představenstvo komory je řídicím a výkonným orgánem komory, k dnešnímu datu má 17 členů. Představenstvo vede seznam členů, hospodaří s majetkem komory, hospodaří se sociálním fondem komory, popřípadě s jinými fondy komory, rozhoduje o pozastavených rozhodnutích orgánů komory a okresního shromáždění, svolává sjezd delegátů komory nejméně jednou za rok, svolá sjezd vždy, požádá-li o to alespoň jedna pětina členů komory nebo alespoň jedna třetina okresních sdružení nebo požádá-li o to revizní komise, a to do dvou měsíců, dále schvaluje členy komory do zkušebních a specializačních komisí a rozhoduje ve všech věcech podle tohoto zákona, pokud o nich nerozhodují jiné orgány komory.

Prezident komory zastupuje komoru navenek, svolává a řídí jednání představenstva komory. Prezidenta komory zastupuje viceprezident. Nynějším prezidentem komory je MUDr. Milan Kubek a viceprezidentem je MUDr. Zdeněk Mrozek.

Čestná rada komory vykonává disciplinární pravomoc vůči všem členům komory a k dnešnímu datu má 11 členů. Volí ze svých členů předsedu a místopředsedu. Členem čestné rady komory nemůže být člen jiného orgánu komory. Čestná rada komory může uložit za závažné porušení povinností člena komory pokutu od 3 000 do 30 000 Kč, podmíněně vyloučení z komory nebo vyloučení z komory. Proti rozhodnutí čestné rady komory o uložení disciplinárního opatření lze podat opravný prostředek. O opravném prostředku rozhoduje soud.

Revizní komise komory má 11 členů, z nichž volí předsedu, který pak řídí její činnost. Revizní komise komory kontroluje činnost komory, pozastavuje výkon rozhodnutí prezidenta, viceprezidenta a okresního shromáždění, jsou-li v rozporu s právními předpisy nebo organizačním řádem a ostatními předpisy komory (pozastavené rozhodnutí předloží představenstvu komory) a pozastavuje výkon rozhodnutí představenstva, jsou-li v rozporu s právními předpisy nebo organizačním řádem a ostatními předpisy komory (pozastavené rozhodnutí předloží sjezdu delegátů).

4.2.2 Okresní sdružení

Okresní shromáždění členů je nejvyšším orgánem okresního sdružení. Okresní shromáždění svolává představenstvo okresního sdružení nejméně jednou za rok a je povinno je svolat vždy, požádá-li o to písemně alespoň jedna třetina všech členů okresního sdružení nebo požádá-li o to revizní komise okresního sdružení, a to nejpozději do dvou měsíců. Dále se může platně usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina členů okresního sdružení. K platnosti usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů okresního sdružení. Okresní shromáždění volí představenstvo okresního sdružení, jeho předsedu, čestnou radu a revizní komisi okresního sdružení, volí zástupce na sjezd delegátů, rozhoduje o sloučení okresního sdružení s jinými okresními sdruženími a rozhoduje o pozastaveném rozhodnutí orgánu okresního sdružení.

Představenstvo okresního sdružení je řídicím a výkonným orgánem okresního sdružení. Představenstvo okresního sdružení má 7 až 11 členů. Představenstvo okresního sdružení registruje nové členy a vede seznam členů okresního sdružení, hospodaří s majetkem svěřeným okresnímu sdružení komorou a spolupracuje s orgány státní správy a samosprávy.

Čestná rada okresního sdružení vykonává disciplinární pravomoc vůči jeho členům. Čestná rada okresního sdružení má pět členů. Volí ze svých členů předsedu a místopředsedu. Členem čestné rady okresního sdružení nemůže být člen jiného orgánu okresního sdružení nebo komory. Čestná rada okresního sdružení může uložit za porušení povinností člena komory důtku nebo pokutu od 2000 do 20 000 Kč. Proti písemnému rozhodnutí čestné rady okresního sdružení o uložení disciplinárního opatření může člen, kterému bylo disciplinární opatření uloženo, podat opravný prostředek do patnácti dnů od jeho doručení. O opravném prostředku rozhoduje čestná rada komory, která přezkoumávané rozhodnutí buď potvrdí, nebo zruší. Zruší-li čestná rada komory napadené rozhodnutí, je čestná rada okresního sdružení vázána právním názorem čestné rady komory.

Revizní komise okresního sdružení má 3 až 5 členů, z nichž volí předsedu. Předseda revizní komise řídí její činnost. Revizní komise okresního sdružení kontroluje činnost okresního sdružení, pozastavuje rozhodnutí představenstva, je-li v rozporu s právními předpisy, řády a ostatními předpisy komory (pozastavené rozhodnutí předloží okresnímu shromáždění) a dále podává návrh na zahájení disciplinárního řízení.

5 Statutární předpisy České lékařské komory

„Všechny zájmové samosprávné korporace vydávají prostřednictvím svých orgánů (zpravidla nejvyššího orgánu komory) v nějaké formě - a pod různorodým označením - stavovské předpisy, resp. předpisy komory (normativní akty). Předpisy podrobněji upravují především některé vnitřní otázky činnosti komory a jejich orgánů (např. organizační řád, volební řád a kárný řád). Stavovské předpisy nemohou zasahovat do vnějších právních vztahů, tj. obecně zavazovat fyzické a právnické osoby (jako mohou předpisy právní), jejich právní účinky směřují toliko vůči členům konkrétního samosprávného společenství (tj. např. vůči advokátům, soudním exekutorům, lékařům). Tato jejich závaznost je v řadě úprav (nikoliv však ve všech) zdůrazněna i tím, že lze jejich porušení kárně trestat.“³⁵

Rámec pro veřejné zdravotnictví tvoří Ústava a vyšší zákony o lidských právech a to zejména článek 31 Listiny základních práv a svobod, integrální součástí Ústavy: „Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.“³⁶

Veřejné zdravotnictví je řízeno souborem právních norem, které upravují společenské vztahy na úseku zdravotnictví. Na veřejné správě se podílí jak orgány státní správy, tak subjekty samosprávy. Ústředním orgánem státní správy na úseku zdravotnictví je Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Česká lékařská komora se řídí zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, zákonem č. 551/1991 Sb., o všeobecné zdravotní pojišťovně, zákonem č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, zákonem č. 164/2001 Sb., o přírodních léčebných zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech (lázeňský zákon), zákonem č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantaci tkání a orgánů (transplantační zákon), zákonem č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních a zákonem č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České lékárnické komoře a České stomatologické komoře, vše ve znění pozdějších předpisů.

Stavovské předpisy České lékařské komory jsou základní dokumenty, kterými se řídí činnost České lékařské komory. Stavovských předpisů je k dnešnímu datu 20 a jsou dostupné v plném znění na stránkách České lékařské komory. Stavovské předpisy České lékařské

³⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI, 2009, s. 320.

³⁶ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

komory tvoří: organizační řád - stavovský předpis č. 1, volební řád - stavovský předpis č. 2, jednací řád - stavovský předpis č. 3, disciplinární řád - stavovský předpis č. 4, zásady evidence členství - stavovský předpis č. 5, příspěvky na činnost - stavovský předpis č. 7, kanceláře - stavovský předpis č. 8, ochrana lékařského stavu - stavovský předpis č. 9, Etický kodex - stavovský předpis č. 10, podmínky k získání osvědčení (licenční řád) - stavovský předpis č. 11, podmínky k výkonu (funkční licence) - stavovský předpis č. 12, odborné posudky Vědecké rady - stavovský předpis č. 13, rytíř, rytířka - stavovský předpis č. 14, spisový řád - stavovský předpis č. 15, systém celoživotního vzdělávání lékařů - stavovský předpis č. 16, finanční řád - stavovský předpis č. 17, statut Etické komise - stavovský předpis č. 18, postup při vydávání souhlasu České lékařské komory s personálním, technickým... - stavovský předpis č. 19, o postupu při vydávání potvrzení o profesní bezúhonnosti - stavovský předpis č. 20, veřejný seznam členů České lékařské komory a hostujících osob - stavovský předpis č. 21. Všechny stavovské předpisy jsou dostupné například v elektronické podobě na oficiálních webových stránkách České lékařské komory.³⁷ Následně je v krátkosti zmíněn jejich obsah.

Stavovský předpis č. 1 - Organizační řád České lékařské komory. Upravuje organizační otázky, spojené s činností komory a jejích orgánů, které nejsou upraveny zákonem nebo jiným právním předpisem. Stanovuje zároveň další úkoly, které plní kromě úkolů stanovených zákonem č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře. Povinnost členů dodržovat organizační řád vychází z §9, odst. 2, písm. b) zákona č. 220/1991 Sb. o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 2 - Volební řád. Upravuje volby orgánů okresního (v hlavním městě Praze obvodního) sdružení České lékařské komory, volby orgánů České lékařské komory, volbu předsedy a místopředsedy okresního (obvodního) sdružení, volbu prezidenta a viceprezidenta komory a volbu zástupců na sjezd delegátů komory. Stanovuje odpovědnost za realizaci tohoto volebního řádu na představenstvo komory a představenstva okresních (obvodních) sdružení. Povinnost členů dodržovat volební řád vychází z §9, odst. 2, písm. b) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 3 - Jednací řád České lékařské komory. Upravuje způsob jednání a je závazný pro jednání všech orgánů komory. Povinnost členů dodržovat jednací řád

³⁷ Dostupné na <[http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=131&do\[list\]=1&filterCategory.id=9](http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=131&do[list]=1&filterCategory.id=9)>.

vychází z §9, odst. 2, písm. b) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 4 - Disciplinární řád. Upravuje postup orgánů České lékařské komory, práva a povinnosti účastníků disciplinárního řízení, úkony, které s disciplinárním řízením bezprostředně souvisejí tak, aby byl spolehlivě zjištěn skutkový stav věci a bylo zajištěno spravedlivé posouzení podané stížnosti nebo podnětu, jejichž řešení náleží do působnosti komory. Povinnost členů dodržovat disciplinární řád vychází z §9, odst. 2, písm. b) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Dále disciplinární řád upravuje postup ve smírčím řízení mezi lékařem, proti němuž směřuje stížnost, a tím, kdo stížnost podal. Stížnosti nejprve prošetřuje Revizní komise (obdoba prokuratury), pokud shledá provinění, sepíše disciplinární žalobu. Tu řeší Čestná rada (obdoba soudu). Obojí se děje na okresní úrovni, tedy u okresního sdružení České lékařské komory, kde je lékař členem. Stěžovatel může proti rozhodnutí podat námitku (odvolání), kterou řeší centrální orgány (druhé instance). Ty mohou případ vrátit zpět k novému projednání nebo rozsudek okresní Čestné rady potvrdit. Aby se zabránilo podjatosti disciplinárních orgánů na okrese, je možné kauzu delegovat k projednávání do jiného okresu. Cílem smírčího řízení je dosažení mimosoudního smíru na půdě komory. V §1, písm. a) stanovuje povinnost člena komory s důrazem na Etický kodex (stavovský předpis č. 10).

„Správní disciplinární delikt je deliktem fyzické osoby, která je ve zvláštním právním vztahu k určité instituci, se zvláštními právy a povinnostmi vyplývajícími právě z tohoto služebního, zaměstnaneckého, resp. členského vztahu.“³⁸ V případě disciplinárního deliktu se vždy jedná o subjekt speciální. Za speciální subjekt je považována osoba, která je příslušníkem dané organizace, tedy jejím členem. „Objektem veřejného disciplinárního deliktu je pořádek - kázeň, disciplína ve vnitřních vztazích zmíněné organizace.“³⁹ Disciplína je právem stanovený, závazný řád, kázeň, pořádek uvnitř instituce. „Vedle vnitřního pořádku může být objektem deliktu též profesní etika, odbornost výkonu povolání, důstojnost a důvěryhodnost instituce vůči veřejnosti.“⁴⁰ Zvláštní skupinou disciplinárních deliktů jsou delikty členů profesních komor (např. advokátů, lékařů apod.).

Protiprávní jednání, které je disciplinárním deliktem, může zároveň naplnit skutkovou podstatu trestného činu nebo přestupku anebo jiného správního deliktu. Trest je pak možné

³⁸ HENDRYCH, Dušan a kol., *Správní právo, obecná část*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 450 s.

³⁹ MATES, Pavel a kol., *Základy správního práva trestního*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck., 2008. 113 s.

⁴⁰ HENDRYCH, Dušan a kol., *Správní právo, obecná část*. 6. vydání. C. H. Beck, 2006. 450 s.

uložit jak za disciplinární delikt, tak za jiný (soudně nebo správně) trestný delikt. Neuplatní se zde zásada *ne bis in idem*, protože nejde o totéž, delikty se odlišují právě svými objekty. „Veřejný disciplinární delikt musí být vždy založen na odpovědnosti za zavinění.“⁴¹

Skutkové podstaty disciplinárních deliktů jsou stanoveny obecně, zpravidla odkazem na porušení určitých služebních nebo stavovských povinností. Sankcemi ukládanými za disciplinární delikt mohou být sankce morální povahy (např. napomenutí, písemná důtka), sankce peněžité (např. snížení platu, pokuta), sankce kombinovaného charakteru (např. snížení hodnosti), sankce spočívající ve zpřísnění režimu nebo „fatální“ sankce (zánik poměru k organizaci).⁴²

Stavovský předpis č. 5 - Zásady evidence členství. Tento stavovský předpis stanovuje zásady týkající se vedení seznamu členů a změn evidence, převod členů mezi okresními sdruženími a zánik členství. Povinnost komory vést evidenci členů vychází z §2, odst. 1, písm. e), zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 7 - Příspěvky na činnost. Tento stavovský předpis vymezuje formy příspěvků na činnost České lékařské komory a stanovuje způsob jejich vybírání a nakládání s nimi. Vychází z ustanovení §9, odst. 2, písm. c) a §15, odst. 2, písm. d) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře. Vymezuje formy příspěvků na činnost České lékařské komory a stanovuje způsob jejich vybírání a nakládání s nimi. Povinnost stanovení výše poplatků má sjezd delegátů a vychází z §15, odst. 2, písm. d) zák. č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 8 - Kanceláře. Tento předpis upravuje postup zřizování, úkoly a činnost kanceláří České lékařské komory. Zřizuje centrální kanceláře komory a kanceláře okresních sdružení. Úkolem kanceláří je zajišťovat funkce, vyplývající ze zákona č. 220/91 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře a ze stavovských předpisů České lékařské komory.

Stavovský předpis č. 9 - Ochrana lékařského stavu. Tento předpis obsahuje části týkající se prioritního úkolu České lékařské komory, kterým je ochrana oprávněných zájmů, pověsti a profesní cti celého lékařského stavu i jednotlivých členů komory. Tato ochrana je podmínkou řádného výkonu stavovských povinností. Ochrannou činnost vykonává prostřednictvím informačních akcí, vydáváním stanovisek, právními prostředky nebo dalšími

⁴¹ MATES, Pavel a kol., *Základy správního práva trestního*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck., 2008. 113 s.

⁴² Tamtéž.

účinnými způsoby. Tato povinnost vychází z §2, odst. 1, písm. c) a d), zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 10 - Etický kodex. V případě pochybení lékaře řeší toto pochybení orgány České lékařské komory. Neexistuje jiná instituce než Česká lékařská komora, které by mohla řešit etická pochybení lékaře. K tomu má Česká lékařská komora tzv. etický kodex, jehož zásady nejsou kodifikovány nikde jinde, v žádné vyhlášce či v zákoně. Tento předpis stanoví základní povinnosti lékařů ve vztahu k pacientům i ve vztahu mezi lékaři navzájem. Čili pochybení proti etice nemůže řešit ani ministerstvo, zdravotní odbory krajských úřadů, pojišťovny ani soudy. Česká lékařská komora neřeší případy, kdy bylo na lékaře podáno trestní oznámení. Pokud se například v průběhu setření stížnosti zjistí, že byla zároveň podána žaloba, řešení stížnosti se přerušuje.⁴³

Prvním etickým kodexem byla Hippokratova přísaha. Hippokratova přísaha měla zásadní význam při tvorbě etických a morálních norem v oblasti poskytování zdravotní péče. Některé právní normy z ní i vycházejí. Hippokratova přísaha však nemá a v žádné zemi nikdy ani neměla charakter normy právní. I když byla uznávána, byla vždy pouze specifickou etickou normou upravující chování lékaře. Byla tedy normou profesní etiky úzké skupiny lidí.⁴⁴

Stavovský předpis č. 11 - Podmínky k získání osvědčení (licenční řád). Tento licenční řád stanoví podmínky k získání osvědčení k výkonu soukromé lékařské praxe (zákon č. 95/2004 Sb.⁴⁵), k výkonu funkce odborného zástupce, lektora v lékařské praxi, vedoucího lékaře a primáře v nestátním zdravotnickém zařízení. Tento předpis je současně závazným stanoviskem platným pro všechny členy České lékařské komory, včetně členů, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru, k podmínkám, které musí lékař splňovat, aby mohl vykonávat funkci vedoucího lékaře, lektora v lékařské praxi, odborného zástupce a primáře ve zdravotnickém zařízení bez rozdílu formy jeho vlastnictví nebo funkci odborného zástupce či lektora v lékařské praxi. Oprávnění stanovovat podmínky k výkonu soukromé praxe a vydávání osvědčení vychází z §2, odst. 2, písm. c) a d) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, za předpokladu splnění podmínek stanovených zákonem č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání

⁴³ Čerpáno z <<http://www.lkr.cz/dokumenty.php?item.id=72179&do%5Bload%5D=1&filterCategory.id=6>>.

⁴⁴ Získáno ze stránek <http://www.elkuo.cz/dokumenty/prolekare/hipokratova_prisaha.htm>.

⁴⁵ Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů.

odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta.

Stavovský předpis č. 12 - Podmínky k výkonu (funkční licence). Tento předpis České lékařské komory upravuje podmínky, za kterých lze vykonávat specializované diagnostické a léčebné metody při poskytování léčebné a preventivní péče ve zdravotnických zařízeních, podmínky k výkonu funkce školitele pro lékařský výkon a podmínky, za kterých lze akreditovat školící pracoviště pro výuku specializovaných diagnostických a léčebných metod. Tento předpis je současně závazným stanoviskem pro všechny členy komory, kterým se stanoví podmínky pro vykonávání specializovaných diagnostických a léčebných metod a pro školení lékařů v těchto metodách. Tento stavovský předpis obsahuje přílohy 2.1 - 2.7 dle oborů. Oprávnění stanovovat podmínky k výkonu soukromé praxe a vydávání osvědčení vychází z §2, odst. 2, písm. c) a d) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, za předpokladu splnění podmínek stanovených zákonem č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta.

Stavovský předpis č. 13 - Odborné posudky Vědecké rady. Tento předpis upravuje postup a užití odborných posudků vypracovaných vědeckou radou České lékařské komory.

Stavovský předpis č. 14 - Rytíř, rytířka. Tímto předpisem Česká lékařská komora zřizuje titul „Rytíř/Rytířka českého lékařského stavu“, kterým se uděluje čestné ocenění lékařům, kteří se zvláště mimořádně zasloužili o český lékařský stav.

Stavovský předpis č. 15 - Spisový řád. Tento spisový řád České lékařské komory upravuje postup při manipulaci s písemnostmi u České lékařské komory. Konkretizuje pojmem písemnosti a manipulace s nimi s důrazem na písemnosti, které obsahují skutečnosti, které jsou kryty povinnou mlčenlivostí ve smyslu ustanovení §55, odst. 2, písm. d) zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu.

Stavovský předpis č. 16 - Systém celoživotního vzdělávání lékařů. Tento stavovský předpis upravuje systém celoživotního vzdělávání lékařů organizovaný Českou lékařskou komorou, příp. dalšími členy Asociace pro celoživotní vzdělávání, jejímiž členy jsou vedle České lékařské komory také další subjekty pořádající celoživotní vzdělávání lékařů (Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, lékařské fakulty apod.). Celoživotní vzdělávání dle tohoto stavovského předpisu též splňuje podmínky celoživotního vzdělávání dle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a

farmaceuta. Naplnění tohoto stavovského předpisu splňuje kritéria kontinuálního vzdělávání lékařů (zaměstnanců) dle §103, odst. 2 a 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Stavovský předpis č. 17 - Finanční řád. Tento finanční řád upravuje finanční hospodaření České lékařské komory, tvorbu a plnění rozpočtu komory, nakládání s majetkem komory a vznik účelových fondů komory. Tato povinnost vychází z §16, odst. 3, písm. c) a §20, odst. 4 zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 18 - Statut Etické komise. Etická komise České lékařské komory je poradním sborem orgánů České lékařské komory pro etické otázky spojené s výkonem lékařského povolání. Obsah tohoto předpisu tvoří články týkající se poslání a náplně činnosti, složení etické komise, vzniku a zániku členství v etické komisi, předsedy a místopředsedy etické komise, schůzí a jednacího řádu a výstupů činnosti.

Stavovský předpis č. 19 - Postup při vydávání souhlasu České lékařské komory. Tento předpis upravuje postup při vydávání souhlasu České lékařské komory s personálním a věcným vybavením, druhem a rozsahem zdravotní péče poskytované nestátním zdravotnickým zařízením. V §14 jsou uvedeny vzory žádosti o vydání souhlasu pro samostatné ambulance a pro lůžková zařízení, vzory souhlasného rozhodnutí a vzory nesouhlasného rozhodnutí. Toto právo vychází z §2, odst. 2, písm. c) a d) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 20 - O postupu při vydávání potvrzení bezúhonnosti. Tento stavovský předpis upravuje postup při vydávání potvrzení o profesní bezúhonnosti členů České lékařské komory. Toto právo vychází z §2, odst. 2, písm. j) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

Stavovský předpis č. 21 - Veřejný seznam členů České lékařské komory. Tento stavovský předpis upravuje vedení veřejného seznamu členů České lékařské komory a hostujících osob. Tato povinnost vychází z §2, odst. 1, písm. e) a §6a zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře.

6 Závazná stanoviska a doporučení představenstva

Česká lékařská komora na základě zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, jeho §2, odst. 1, písm. a) a b) je oprávněna podle citovaného zákona, jeho §2, odst. 2, písm. g) a h) vydávat závazná stanoviska České lékařské komory pro členy komor podle §2, odst. 2, písm. i).

Závazná stanoviska jsou doplňující dokumenty České lékařské komory, závazné pro všechny členy. V současné době je jich platných celkem osmnáct. Následně v krátkosti zmiňuji jejich obsah.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/1999 (K využití licencí pro účely smluv s Veřejnou zdravotní pojišťovnou (čl. č. 3), ke stanovení velikosti úvazku primáře/přednosta lůžkového oddělení (čl. č. 4), k definici komplementu (čl. č. 5) a k definici vyšetření statim (čl. č. 6)). V jednotlivých člancích jsou uvedeny kódy odborností a přiřazeny licence, stanovuje se úvazek primáře, objasňuje se obor komplementu a statim vyšetření.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/2000 (Výkon funkce lektor v lékařské praxi) je oficiálním výkladem k podmínkám výkonu funkce lektora v lékařské praxi dle stavovského předpisu č. 11 (Licenční řád).

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 2/2000 (Podmínky k udělení akreditace v systému celoživotního vzdělávání lékařů) je oficiálním výkladem k podmínkám udělení akreditace v systému celoživotního vzdělávání dle stavovského předpisu č. 16 (Systém celoživotního vzdělávání lékařů).

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 4/2000 (Udělování výjimek z Licenčního řádu v oboru urgentní medicína). Toto závazné stanovisko řeší udělování výjimek dle stavovského předpisu č. 11 (Licenční řád).

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 5/2000 (Prokazování délky praxe pro účely posuzování podle stavovského předpisu). Toto závazné stanovisko slouží k prokazování délky praxe pro účely posuzování dle stavovského předpisu č. 11 (Licenční řád).

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/2002 (Nepřímá ordinace) stanovuje podmínky, za kterých lze konat nepřímou ordinaci a objasňuje pojem nepřímé ordinace.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 2/2002 (K personálnímu vybavení pracovišť klinické biochemie). Stanovuje, že odborným lékařem samostatně pracujícím v oboru klinické biochemie může být pouze plně kvalifikovaný lékař, splňující podmínky stavovského předpisu č. 11 (Licenční řád).

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/2003 (Vedoucí lékař léčebny dlouhodobě nemocných) je oficiálním výkladem k podmínkám výkonu funkce vedoucího lékaře na oddělení léčebny dlouhodobě nemocných.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 2/2003 (Konziliární vyšetření) je oficiálním výkladem k podmínkám výkonu konziliárních vyšetření.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 4/2003 (Praxe) je oficiálním výkladem k podmínkám výkonu praxe. Pro účely ustanovení licenčního řádu se praxí rozumí lékařská praxe vykonávaná na území České republiky, v souladu s právním řádem České republiky.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 5/2003 (Úvazek odborného zástupce nestátního zdravotnického zařízení či náměstka léčebně preventivní péče) je oficiálním výkladem k podmínkám úvazku odborného zástupce nestátního zdravotnického zařízení, případně náměstka léčebně preventivní péče. Úvazek by se měl odvíjet od velikosti zdravotního zařízení, minimálně však v rozsahu 0,2 úvazku.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/2004 (Podmínky k udělení osvědčení k výkonu samostatné lékařské praxe v oboru traumatologie a pohybového ústrojí a v oboru geriatric). Stanovuje podmínky k udělení osvědčení.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 2/2004 (Udělování licencí v oboru urgentní medicína). Stanovuje podmínky pro uznání nároku na licenci.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 3/2004 (Ke zpracování odborných posudků vědeckou radou České lékařské komory pro nesmluvní zdravotnická zařízení zdravotních pojišťoven v případech sporů týkajících se nutné a neodkladné péče). Toto stanovisko je oficiálním výkladem ke zpracování odborných posudků vědeckou radou České lékařské komory.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 2/2007 (Lékař s odbornou způsobilostí v podmínkách záchranné služby). Toto závazné stanovisko upravuje podmínky výkonu povolání lékaře s odbornou způsobilostí pod odborným dohledem v podmínkách zdravotnické záchranné služby, jakož i podmínky související.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 3/2007 (Pro poskytování porodní péče v České republice) upravuje podmínky poskytování porodní péče v České republice. Bez ohledu na typ (druh) zdravotnického zařízení musí být pro zachování postupu lege artis při poskytování porodní péče zdravotnickým zařízením dodrženy podmínky stanovené tímto závazným stanoviskem. Podle ustanovení §11 zákona č. 20/1966 Sb.⁴⁶ je povinností

⁴⁶ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

zdravotnických zařízení poskytovat zdravotní péči v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/2008 (Pravidla spolupráce mezi lékaři a farmaceutickými firmami). V tomto závazném stanovisku je upravena propagace registrovaných léků a zdravotnických pomůcek lékařem a jejich předepisování, akce organizované či sponzorované farmaceutickými firmami, klinické studie a výzkum, konzultace a spojení s farmaceutickými firmami.

Závazné stanovisko České lékařské komory č. 1/2009 (Elektronický způsob vedení zdravotnické dokumentace). Řeší úplnost zdravotnické dokumentace, přístup k informacím ze zdravotnické dokumentace, důvěrnost informací o zdravotním stavu, vlastnictví zdravotnické dokumentace a práva pacienta.⁴⁷

Doporučení představenstva České lékařské komory jsou na rozdíl od závazných stanovisek nezávazná. Jsou vydávána za účelem koordinace určitých činností členů. Je proto pouze projevem svobodné vůle členů České lékařské komory řídit se těmito doporučeními. V současné době jsou platná doporučení č. 1/2007 (K výkonu dohledu lékaře se specializovanou způsobilostí nad lékařem s odbornou způsobilostí) a č. 1/2010 (K postupu při rozhodování o změně léčby intenzivní na léčbu paliativní u pacientů v terminálním stavu, kteří nejsou schopni vyjádřit svou vůli).⁴⁸

⁴⁷ Všechna závazná stanoviska jsou dostupná na [http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=131&do\[list\]=1&filterCategory.id=9](http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=131&do[list]=1&filterCategory.id=9).

⁴⁸ Doporučení představenstva České lékařské komory jsou dostupná na [http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?item.id=73908&do\[load\]=1&filterCategory.id=9](http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?item.id=73908&do[load]=1&filterCategory.id=9).

7 Problémy a návrhy jejich řešení

Česká lékařská komora zaujímá aktivní roli v oblasti řešení problémů zdravotnictví, které negativně ovlivňují výkon práce jejích členů. Dlouhodobě neřešené problémy související s českým zdravotnictvím a následnou reformou veřejných financí, které byly ještě znásobeny úsporami ve státním rozpočtu počínaje rokem 2011, se výrazně projevily i v rezortu zdravotnictví. Problémy jsou spojeny s finančním odměňováním lékařů ve státních zařízeních, systémem postgraduálního studia, problémům v oblasti legislativy v souvislosti se stanovením standardů zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, úhradovou vyhláškou (regulační pokuty pro lékaře při překročení limitu peněz) a korupcí. Do pozadí se tak odsunuly problémy spojené například s prodejem lékařských praxí.

V následujících částech popisují jednotlivé problémy a současnou situaci v jejich řešení. Finální řešení by měla přinést až přichystaná reforma zdravotnictví, kterou budou podpírat čtyři hlavní pilíře: definice nároku pacienta, definování správného postupu při poskytování péče, kontrola vstupu nových technologií, úprava pravomocí a povinností zdravotních pojišťoven. Ministerstvo zdravotnictví České republiky v rámci připravované reformy zdravotnictví proto připravuje reformní kroky. Jedná se o změnu principu přerozdělování pojistného a tři nové zákony. Je to zákon o zdravotních službách, zákon o specifických zdravotních službách a zákon o zdravotnické záchranné službě. Dále připravuje pro rok 2011 „malou novelu“ zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta.⁴⁹ Dne 10. prosince 2010 představila Česká lékařská komora svou verzi reformy zdravotnictví s tím, že se bude následně zabývat konkrétními legislativními návrhy. Zároveň sdělila, že předloží vlastní návrh novely zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, neboť dle jejího názoru má návrh Ministerstva zdravotnictví České republiky řadu vážných chyb. Obdobné výhrady má Česká lékařská komora i k dalším vyhláškám a navrhuje změny, které mají pomoci při stabilizaci našeho zdravotnictví.

⁴⁹ Prezentace Ministerstva zdravotnictví České republiky o reformě zdravotnictví. Dostupné na <http://www.mzcr.cz/Soubor.ashx?souborID=11238&typ=application/pdf&nazev=Reforma_2011.pdf>.

7.1 Platy lékařů

Česká lékařská komora vyjádřila podporu Lékařskému odborovému klubu - Svazu českých lékařů (LOK-SČL), který vyzval lékaře v nemocnicích, aby ke konci roku 2010 podali výpověď. Odboráři požadovali, aby se základní plat nastupujícího lékaře vyšplhal k 1,5 násobku průměrné mzdy v České republice a až k trojnásobku pro plně graduovaného lékaře. Plat by se pohyboval v rozmezí od 35000 až 75000 Kč.⁵⁰ Na tuto výzvu reagovalo kladně asi 3800 z 16000 nemocničních lékařů, kteří k 31. prosinci 2010 podali výpověď.

V současné době je situace velmi složitá, neboť zúčastněné strany nechtějí ustoupit ze svých požadavků a neustále probíhají jednání zástupců Ministerstva zdravotnictví České republiky a Lékařského odborového klubu - Svazu českých lékařů za účasti zástupců České lékařské komory. Lékaři trvají na svých požadavcích týkajících se výše platů a dalších změn. Pokud lékaři výpovědi nezruší a k 28. únoru 2011 odejdou, může být zdravotnictví ochromeno, a také může být ohrožena základní zdravotní péče. Některé nemocnice by dokonce po tomto odchodu lékařů byly nuceny uzavřít některá svá oddělení, nebo dokonce ukončit svou činnost.

7.2 Postgraduální studium

Podmínky způsobilosti českého lékaře k výkonu samostatné či soukromé lékařské praxe na území České republiky stanoví směrnice Evropské unie.⁵¹ Osvědčení vydává Česká lékařská komora, neboť je k tomu oprávněna. Osvědčení získají ti lékaři, kteří absolvovali po promoci nejméně šestileté postgraduální studium⁵² na pracovištích oprávněných k postgraduální výchově a pod dozorem lékařů oprávněných ke školení lékařů (absolventů). Dále však tito lékaři musí navíc složit minimálně atestaci prvního stupně v oboru.⁵³ Dále podmínky směrnice splňují lékaři, kteří v rámci postgraduálního studia složili atestaci II. stupně (minimálně po 6 - 7 letech postgraduálního studia) či složili některou z tzv. nástavbových atestací, kde navázali na postgraduální vzdělávání v základním oboru a po dalších 3 - 4 letech vzdělávání, na k tomu určeném pracovišti, složili atestaci z nástavbového oboru.

⁵⁰ Současný plat je v průměru 42000 až 56000 Kč měsíčně se všemi příplatky a službami. Statistické údaje Ministerstva práce a sociálních věcí za 2. čtvrtletí 2010.

⁵¹ Směrnice EU (93/16/EHS).

⁵² Postgraduální studium bylo ve společnosti známé jako tzv. „kolečko“.

⁵³ Atestaci prvního stupně lze skládat v průběhu přípravy nezbytné k získání osvědčení České lékařské komory, ale ne dříve než po 2,5 až 3 letech od promoce.

Splnění podmínek odborné způsobilosti prokazuje lékař předložením osvědčení (licence) České lékařské komory nebo atestačním diplomem II. atestace či nástavbové atestace, nebo potvrzením Ministerstva zdravotnictví České republiky, jež osvědčí držení licence České lékařské komory či atestace vyššího stupně.

Snahou České lékařské komory je v poslední době hledání způsobu zjednodušení systému atestací. Navrhuje proto, aby specializační vzdělávání probíhalo na krajské a okresní úrovni přerušované jen krátkodobě kurzy a stážemi na klinikách. Poněvadž v této době lékař systematicky pracuje, měl by být za svou práci přiměřeně placen. V současnosti zajišťují specializační vzdělávání univerzity a to konkrétně sedm lékařských fakult.

Mladí lékaři se od 1. ledna 2011 vzdělávají podle nové vyhlášky č. 361/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 185/2009 Sb., o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů, která přinesla tyto změny:

- počet základních kmenů, které jsou součástí základních oborů, se zvyšuje z deseti na šestnáct základních kmenů, a to o základní kmeny dermatovenerologický, neurologický, oftalmologický, ortopedický, otorinolaryngologický a urologický,
- soudní lékařství je z nástavbových oborů převedeno na základní obor, počet základních oborů se tedy zvyšuje na 41,
- zvyšuje se počet nástavbových oborů pro lékaře o nástavbový obor klinická výživa a intenzivní metabolická péče, onkochirurgie a koloproktologie,
- nástavbový obor paliativní medicína a léčba bolesti se rozděluje na dva nástavbové obory - obor paliativní medicína a obor algeziologie,
- zvyšuje se počet nástavbových oborů pro farmaceuty o farmakoekonomiku.⁵⁴

7.3 Stanovení standardů

V současné době nejsou žádnou právní úpravou přesně stanoveny standardy zdravotní péče hrazené z povinného základního veřejného zdravotního pojištění. Pokud není tento standard definován, neexistuje hranice, od které by bylo možno se připojistit a zajistit tak nadstandardní výkony a služby z tohoto připojištění hrazené. Obdobně nejsou definovány minimální personální a technické požadavky pro poskytování zdravotní péče pro lůžková zdravotnická zařízení. V personálních doporučeních komora navrhuje doporučené počty

⁵⁴ Sdělení Ministerstva zdravotnictví České republiky v souvislosti s vydáním novely vyhlášky č. 185/2009 Sb..

odborníků v jednotlivých kategoriích s ohledem na velikost lůžkových oddělení, počet ambulancí a operačních sálů.

Vydání vyhlášky o personálních standardech požadovala Česká lékařská komora již v říjnu roku 2008. Stanovení standardů bude součástí zákona o zdravotních službách. Návrh zákona by poslanci měli projednávat v polovině letošního roku. Zákon o zdravotních službách by mimo jiné veškeré dávky, které jsou doposud vypláceny z jednoho či druhého ze systémů pojištění - zdravotního, anebo sociálního - zahrnul pod oblast zdravotního pojištění. Zákon by měl také přesně vymezit, co je cílem následné péče, do které pacient přechází ve chvíli, kdy je ukončena péče akutní. Právě následná péče je totiž rozhodující, s její pomocí lze mírnit dopady na sociální oblast. Peníze, které se takto ušetří v oblasti sociální péče, by se vložily do zdravotnictví. Nový systém by pak měl začít fungovat už od počátku roku 2013.

7.4 Úhradová vyhláška

V průběhu roku 2010 probíhalo připomínkové a následně dohodovací řízení na Ministerstvu zdravotnictví České republiky. Dohody nebylo dosaženo v plném rozsahu. Praktičtí lékaři a ambulantní specialisté nesouhlasí s navrhovanými limity, které určily zdravotní pojišťovny. Požadují jejich navýšení. V případě, že je překračují, dostávají pokuty. Regulační opatření stanovená touto vyhláškou by měla negativní dopad na chod ordinací soukromých lékařů. Česká lékařská komora považuje tuto úhradovou vyhlášku za nepřijatelnou, a chce ji napadnout u Ústavního soudu.

Dne 27. 12. 2010 byla v částce 142/2010 Sb. zveřejněna vyhláška č. 396/2010 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění a regulačních omezení objemu poskytnuté zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění pro rok 2011. Vydáno na základě zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Datum účinnosti je od 1. 1. 2011.

7.5 Korupce ve zdravotnictví

Problémem zdravotnictví je také korupce, která se projevuje ve dvou úrovních. První z nich je ve vztahu lékaře a pacienta, kdy se někteří pacienti snaží získat neoprávněné výhody na úkor jiných. Snaží se například formou peněžitých nebo jiných „darů“ zkrátit dlouhé čekací doby na některé druhy operací a získat tak výhodu oproti ostatním čekajícím

pacientům. Asi mediálně nejznámějším případem jsou dlouhé čekací doby na operaci kyčelního kloubu, totální náhrada endoprotézou. Ve druhé úrovni vytváří korupční prostředí snaha farmaceutických firem získat co největší zisk a snaží se získat lékaře k předepisování co nejdražších léků. Tyto firmy pořádají různé odborné konference a sympozia v atraktivních zahraničních destinacích. Zde jsou pak lékařům jako odměna za přednostní předepisování léků dotčenými firmami poskytovány a uhrazovány různé nadstandardní služby, které nemají žádnou souvislost s odborným vzděláváním. Většinou se jedná o aktivity v oblasti turistiky.

Řešení je v současnosti velmi obtížné, poněvadž v zákonech chybí pravidla, která by zajišťovala průhlednost vztahů mezi lékaři a farmaceutickými firmami. Ministr zdravotnictví Leoš Heger v rozhovoru pro Českou tiskovou kancelář dne 12. 11. 2010 prohlásil: „To ale vyžaduje úpravu zákonů, protože tam, kde není jasně definováno v zákoně, že je nějaký limit, tak tam by se péče vlastně měla poskytovat v největším možném rozsahu. Pravidlem by mělo být, že péče se poskytuje tak, aby byla pro pacienta užitečná, nepoškodila ho, přispěla jeho zdraví, a přitom léčebný postup musí odpovídat svým rozsahem finančním možnostem systému veřejného zdravotního pojištění.“

7.6 Povinné členství

Jedním z problémů, který je již vyřešen, byla otázka povinného členství. Někteří členové komory či jiné osoby totiž namítali, že povinné členství je nedemokratické.⁵⁵ Pokud jde o právní pojetí samospráv, je třeba si uvědomit, že je pro ně typické, že jsou zřizovány zákonodárnou mocí a to formou zákona, který samosprávu vybavuje určitým rozsahem veřejnoprávních pravomocí. Komora jako veřejnoprávní korporace (subjekt) vzniká z vůle státu, nikoliv z vůle soukromých subjektů. Soukromoprávní korporace naopak vzniká z vůle soukromoprávních subjektů, které se v zájmu ochrany svých soukromých nebo obecných zájmů, o nichž jsou přesvědčeny, že jim veřejná moc neposkytuje dostatečnou pozornost, sdružují do spolků či sdružení, které nejsou nadány žádnou veřejnoprávní pravomocí.

Pokud jde o pojem členství, není jím myšleno žádné členství ve smyslu spolku, ale pod tímto pojmem se skrývá označení pro povinný zápis do seznamu, jako je tomu např. v zákoně o advokacii. S tímto pojmem se však setkáme v zákoně o lékařských komorách. Pokud by měl tento pojem být změněn, muselo by dojít ke zrušení a následně změně celého

⁵⁵ Viz. případ podání návrhu skupiny senátorů k Ústavnímu soudu (rozhodnutí Ústavního soudu znělo, že povinné členství v České lékařské komoře nejen, že není neústavní, nýbrž je součástí funkčního systému vyspělých zemí), dostupné na <<http://www.konstrukce.cz/clanek/povinne-clenstvi-v-profesnich-komorach-neni-protiustavni-je-soucasti-funkcniho-systemu-vyspelych-democraci>>.

zákona. Použití pojmu členství v zákoně o České lékařské komoře je důsledkem legislativního pochybení, nedošlo zde k přesnému odlišení pojmů jako například již ve zmiňovaném zákoně o advokacii. Argumentují-li odpůrci povinného členství v profesních komorách čl. 20 a čl. 27 Základní Listiny práv a svobod⁵⁶, pak se dovolávají základních práv, která se na profesní komory vůbec nevztahují. Tato základní práva se totiž vztahují jen na soukromoprávní korporace.

To zda stát zřídí profesní komoru či nikoliv, je jeho rozhodnutím. Jedná se o politické rozhodnutí, které samo o sobě není zásahem do ústavně zaručených základních práv, ledaže by podle zákona měla taková korporace sloužit k jejich potlačování. Pokud by se stát rozhodl řešit správu veřejných věcí, kterou nyní rozhoduje Česká lékařská komora tak, že tuto správu sám převezme, musel by proto samozřejmě vytvořit úřad, který by tuto agendu převzal a musel by ji také platit. Problémy by nastaly z hlediska výkonu lékařského povolání, které je natolik odborně specifické, že stát by proto musel dát dohromady tým úředníků, který by dokázal nynější pravomoci komory vyřizovat. Zřízení takového týmu úředníků státem by bylo velmi obtížné.⁵⁷

V souvislosti s výše uvedenou částí je třeba se zmínit o skutečnosti, že tento příspěvek z odborného semináře dne 3. 4. 2008 v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky pořádaného Výborem pro zdravotnictví Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, se stal předmětem řízení Ústavního soudu, který rozhodoval o námitce podjatosti vznesené proti soudci JUDr. Jiřímu Nykodýmovi skupinou senátorů Senátu Parlamentu České republiky zastoupených JUDr. Milanem Vašíčkem, v řízení o jimi podaném návrhu na zrušení §3, odst. 1 zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, kterým je ustanovena povinnost členství v České lékařské komoře. Usnesením Ústavního soudu námitce podjatosti ze dne 12. srpna 2008 plénum Ústavního soudu nevyhovělo a naopak deklarovalo, že soudce JUDr. Jiří Nykodým z projednávání a rozhodování dané věci vyloučen není.⁵⁸

⁵⁶ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ JUDr. Jiří Nykodým, soudce Ústavního soudu České republiky: příspěvek z odborného semináře dne 3. 4. 2008 v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Dostupné na <http://www.lkcr.cz/document3.php?param=dokumenty_file.DOKUMENTY_FILE_ID,,TYPE,NAME,DATE_AKT&id=79957>.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 40/06 #2. Dostupné na <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=60093&pos=1&cnt=6&typ=result>>.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské bylo zmapování poslání, úkolů, práv a povinností České lékařské komory v oblasti veřejného práva. Základním posláním je ochrana zdraví a života pacientů. Proto je zákonem zřízena a nadána výkonem profesní samosprávy v rámci veřejné správy. Pro naplňování tohoto poslání vydala řadu vnitřních předpisů. Jak jsem ve své práci uvedla, jsou to hlavně statutární předpisy a závazná stanoviska. Těmito předpisy se řídí a tak plní a vytváří podmínky pro odborný výkon povolání všech členů komory, na něž pak dohlíží. Česká lékařská komora dbá na kontrolu odbornosti výkonu lékařského povolání, v souladu s jeho etikou a způsobem stanoveným zákonem a řádem komory. Zaručuje odbornost svých členů a potvrzuje splnění podmínek k výkonu lékařského povolání. Plní i další povinnosti stanovené zákonem. Ve své činnosti využívá svých zákonných práv.

Svou práci jsem zpracovávala v období, kdy nastávala a následně vrcholila krize v českém zdravotnictví. V tomto období se Česká lékařská komora velmi aktivně zapojila do jednání, která měla najít východisko z této krize. Česká lékařská komora upozorňuje dlouhodobě na nedostatky a navrhuje řešení problémů, kterých je ve zdravotnictví mnoho. Využívá přitom práva účasti na legislativním procesu. Jedním ze zásadních návrhů je návrh změn v zákoně č. 220/1991 Sb. zveřejněný na webových stránkách České lékařské komory dne 28. 4. 2008. Z právního pohledu je důležité vypuštění pojmu „členství“. Požaduje také novelu zákona č. 36/1967 o znalcích a tlumočnících. Po celé období své existence podporuje zájmy svých členů. Přesto se však názory na její činnost u odborné veřejnosti liší. U některé skupiny jejích členů dokonce převládá názor, že se stává spíše odborovou než profesní organizací. Tento názor je pravděpodobně reakcí na některá z posledních vyjádření prezidenta České lékařské komory MUDr. Milana Kubka ve sdělovacích prostředcích. Svou roli pravděpodobně sehrává i jeho působení v Lékařském odborovém klubu - Svazu českých lékařů, kde je členem předsednictva a tato část členů České lékařské komory považuje za střet zájmů podle zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů. Tato skupina zdůrazňuje nutnost apolitičnosti a poukazuje na základní poslání komory. V demokratické společnosti je však běžné, že dochází k názorovým střetům a komora je, jak se domnívám, i přes své vnitřní názorové rozdíly stabilní.

Ediční poznámka:

Zpracováno ke dni 2. 2. 2011

BIBLIOGRAFIE

A) monografie

- HENDRYCH, Dušan a kol., *Správní právo, obecná část*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- JANÁČEK, Josef. *České dějiny I. Doba předbělohorská. Kniha I, díl I*. 1. vydání. Praha: Academia, 1968
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007
- KUBŮ, Lubomír a kol., *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007
- MATES, Pavel a kol., *Základy správního práva trestního*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008
- PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2007
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2009

B) právní a stavovské předpisy, judikatura

- zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a odměňování... (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- stavovský předpis č. 1 - Organizační řád
- stavovský předpis č. 2 - Volební řád
- stavovský předpis č. 3 - Jednací řád
- stavovský předpis č. 4 - Disciplinární řád
- stavovský předpis č. 5 - Zásady evidence členství
- stavovský předpis č. 7 - Příspěvky na činnost

- stavovský předpis č. 8 - Kanceláře
- stavovský předpis č. 9 - Ochrana lékařského stavu
- stavovský předpis č. 10 - Etický kodex
- stavovský předpis č. 11 - Podmínky k získání osvědčení (licenční řád)
- stavovský předpis č. 12 - Podmínky k výkonu (funkční licence)
- stavovský předpis č. 13 - odborné posudky Vědecké rady
- stavovský předpis č. 14 - Rytíř, rytířka
- stavovský předpis č. 15 - Spisový řád
- stavovský předpis č. 16 - Systém celoživotního vzdělávání lékařů
- stavovský předpis č. 17 - Finanční řád
- stavovský předpis č. 18 - Statut Etické komise
- stavovský předpis č. 19 - Postup při vydávání souhlasu České lékařské komory s personálním, technickým...
- stavovský předpis č. 20 - O postupu při vydávání potvrzení o profesní bezúhonnosti
- stavovský předpis č. 21 - Veřejný seznam členů České lékařské komory a hostujících osob
- závazné stanovisko č. 1/1999 - K využití licencí pro účely smluv s Veřejnou zdravotní pojišťovnou, ke stanovení velikosti úvazku primáře/přednosta lůžkového oddělení, k definici komplementu a k definici vyšetření statim
- závazné stanovisko č. 1/2000 - Výkon funkce lektor v lékařské praxi
- závazné stanovisko č. 2/2000 - Podmínky k udělení akreditace v systému celoživotního vzdělávání lékařů
- závazné stanovisko č. 4/2000 - Udělování výjimek z Licenčního řádu v oboru urgentní medicína
- závazné stanovisko č. 5/2000 - Prokazování délky praxe pro účely posuzování podle stavovského předpisu
- závazné stanovisko č. 1/2002 - Nepřímá ordinace
- závazné stanovisko č. 2/2002 - K personálnímu vybavení pracovišť klinické biochemie
- závazné stanovisko č. 1/2003 - Vedoucí lékař léčebny dlouhodobě nemocných
- závazné stanovisko č. 2/2003 - Konziliární vyšetření
- závazné stanovisko č. 4/2003 - Praxe

- závazné stanovisko č. 5/2003 - Úvazek odborného zástupce nestátního zdravotnického zařízení či náměstka léčebně preventivní péče
- závazné stanovisko č. 1/2004 - Podmínky k udělení osvědčení k výkonu samostatné lékařské praxe v oboru traumatologie a pohybového ústrojí a v oboru geriatric
- závazné stanovisko č. 2/2004 - Udělování licencí v oboru urgentní medicína
- závazné stanovisko č. 3/2004 - Ke zpracování odborných posudků vědeckou radou České lékařské komory pro nesmluvní zdravotnická zařízení zdravotních pojišťoven v případech sporů týkajících se nutné a neodkladné péče
- závazné stanovisko č. 2/2007 - Lékař s odbornou způsobilostí v podmínkách záchranné služby
- závazné stanovisko č. 3/2007 - Pro poskytování porodní péče v České republice
- závazné stanovisko č. 1/2008 - Pravidla spolupráce mezi lékaři a farmaceutickými firmami
- závazné stanovisko č. 1/2009 - Elektronický způsob vedení zdravotnické dokumentace
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 40/06 #2

C) internetové odkazy, články a další prameny

- [http://www.lkcr.cz/tempus.php?do\[list\]=1](http://www.lkcr.cz/tempus.php?do[list]=1)
- [http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=131&do\[list\]=1&filterCategory.id=9](http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?dokId=131&do[list]=1&filterCategory.id=9)
- [http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?item.id=73908&do\[load\]=1&filterCategory.id=9](http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?item.id=73908&do[load]=1&filterCategory.id=9)
- <http://www.lkcr.cz/dokumenty.php?item.id=72179&do%5Bload%5D=1&filterCategory.id=6>
- http://www.webtempus.cz/document3.php?param=dokumenty_file,DOKUMENTY_FILE_ID,,TYPE,NAME,DATE_AKT&id=81920
- http://www.clkuo.cz/dokumenty/prolekare/hipokratova_prisaha.htm
- <http://www.konstrukce.cz/clanek/povinne-clenstvi-v-profesnich-komorach-neni-protiustavni-je-soucasti-funkcniho-systemu-vyspelych-democraci>
- <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=60093&pos=1&cnt=6&typ=result>
- http://www.lkcr.cz/document3.php?param=dokumenty_file,DOKUMENTY_FILE_ID,,TYPE,NAME,DATE_AKT&id=79957
- http://www.mzcr.cz/Soubor.ashx?souborID=11238&typ=application/pdf&nazev=Reforma_2011.pdf

- JUDr. Jiří Nykodým, soudce Ústavního soudu České republiky: příspěvek z odborného semináře dne 3. 4. 2008 v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky

ANOTACE

The Bachelor thesis is dealing with the Czech Medical Chamber. From the law point of view the Czech Medical Chamber is considered to be a public individual, in public and professional group. Since this association is established directly by law, it takes part in public administration specially in the area of health.

Individual chapters of this thesis focus on origins and history of professional association in general and then on the Czech Medical Chamber in more detail. This is followed by chapter that is devoted to a membership and organisation structure of the Czech Medical Chamber. The main part of this thesis consist of chapters that are devoted to statutory regulations and obligatory views. The following chapter consist of its problems and solutions. The summary includes the overall evaluation of present situation inside the Czech Medical Chamber and also mentions it's actions regarding Czech health reform.

Bakalářská práce se zabývá Českou lékařskou komorou. Česká lékařská komora je z pohledu práva veřejnou právnickou osobou, zájmovou neboli profesní skupinou. Poněvadž je zřízena přímo zákonem, podílí se na veřejné správě v oblasti zdravotnictví.

Práce se v jednotlivých kapitolách zabývá vznikem a historií profesních komor obecně a dále pak konkrétně profesní komorou lékařskou, následuje kapitola věnovaná členství a organizační struktuře České lékařské komory, podstatnou část pak tvoří kapitoly věnované stavovským předpisům a závazným stanoviskům. Obsahem následující kapitoly jsou problémy a jejich řešení. V závěru je provedeno celkové hodnocení současného stavu uvnitř České lékařské komory a zmíněny její aktivity týkající se zásadní reformy českého zdravotnictví.